

ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริม
รายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี

Cost-Effective Resource Management System According to Buddhism to
Promote Household Income in Wat Chomphuwek Community, Tha Sai
Subdistrict, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province

^{1*}พระสมุห์สุทธิพงษ์ สิริวัฒนโน PhraSamu Suthiphong Siri wattano

^{2**}สมชัย ศรีนอก Somchai Srinok

^{3***}พระมหาสมบุญ สุธมโม Phramaha Somboon Sudhammo

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*First author, e-mail: phrasamuhsuththiphngssiriwtht@gmail.com

Corresponding author, e-mail: **Choo.sink@gmail.com ***Somboon1595@gmail.com

Received May 23, 2025; Revised June 7, 2025; Accepted: November 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา 2) พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา 3) ประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาและ 4) เสนอแนวทางระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการชุมชนวัดชมภูเวก จำนวน 381 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธาน รองประธาน และคณะกรรมการชุมชนวัดชมภูเวก จำนวน 9 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชุมชนวัดชมภูเวก 4 ด้าน ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 และแบบสัมภาษณ์เรื่องระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าชุมชนวัดชมภูเวก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา: ชุมชนวัดชมภูเวก ได้แก่ 1) หลักโภควิภาค 2) หลักสันโดษและ 3) หลักทิฏฐธัมมิกัตถะ 2. พัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านการปฏิบัติ โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการประเมินผลและควบคุม โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา โดยรวมทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 3. ประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4. แนวทางระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา คือการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามทฤษฎี 3R ได้แก่ 1) Reduce คือ การลดการใช้ในปัจจุบันโดยใช้สินค้ามีอายุการใช้งานนาน 2) Reuse คือ การนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีก 3) Recycle คือ การเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า; ระบบการจัดการทรัพยากร; ส่งเสริมรายได้ในครัวเรือน

Abstract

This research article aims to 1) study the knowledge about the resource management system for value-for-money according to Buddhism and 2) develop the resource management system for value-for-money according to Buddhism. 3) Evaluate the efficiency of the resource management system in accordance with Buddhism and 4) propose guidelines for the resource management system in accordance with Buddhism to promote household income of the Wat Chomphuwek community, Tha Sai Subdistrict, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province the research design was research and development. The sample group consisted of 381 members of the Chomphuwek Temple Community Committee. The key informants included the president, vice president, and 9 members of the Chomphuwek Temple Community Committee. The selection method was purposive. The research instruments were a questionnaire on the management of community resources of Chomphu Wek Temple in 4 dimensions, with a reliability of 0.81, and an interview form on the management system of valuable community resources of Chomphu Wek Temple. Qualitative data were analyzed using content analysis and quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation statistics. The research results found that 1. Knowledge about the resource management system in

line with Buddhism: Chomphuwek Temple Community, including 1) the principle of Bhokavibhaga, 2) the principle of Contentment, and 3) the principle of Ditthadhammikattha. 2. Developing a resource management system that is worthwhile according to Buddhism principles. It was found that 1) the planning aspect was at the highest level overall. 2) the implementation aspect was at the highest level overall. 3) In terms of evaluation and control, all items are at a high level. 4) In terms of improvement, correction and development, all items are at the highest level. 3. Evaluating the efficiency of the resource management system in accordance with Buddhism found that the most appropriate item was the one that was most consistent with the theoretical concept. And 4. Guidelines for resource management in accordance with Buddhism found that resource management in accordance with the 3R theory includes: 1) Reduce, which is reducing current usage by using products with a long lifespan. 2) Reuse is to bring things that have been used but can still be used again. 3) Recycle is to choose to use resources that can be reused. Keywords: Cost-effective resource management; Resource management system; Promote household income.

Keywords: Cost-effective Resource Management; Resource Management System; To Promote Household Income

บทนำ

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า กรมการมหาเถรสมาคม ประธานกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม, ประธานกรรมการอำนวยการ ขับเคลื่อนโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข กล่าวว่า “หัวใจของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข คือ กลไกการสร้างสายสัมพันธ์ความร่วมมือกันของวัด ชุมชน และภาคเครือข่ายในท้องถิ่นด้วยอุดมการณ์ร่วมกัน คือ ศรัทธาปสาทะในบวรพระพุทธศาสนา และเจตจำนงให้วัดเป็นสถานสัปปายะ อำนวยสันติสุขแก่ผู้เข้ามาพึ่งพา บำบัดทุกข์ และเสริมสร้างความสุขทั้งกายและใจ อันจะนำไปสู่ความวัฒนาถาวรของชาติและสถาบันพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเพิ่มพูนสามัคคีธรรมให้งอกงามไพศาลยิ่งขึ้นในใจตน ในชุมชน และในประเทศชาติ ร่วมกันส่งเสริมให้มีกิจกรรมและองค์ความรู้ 5 ส ไปสู่การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดภายในวัดให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ และการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมวิถีพุทธ รวมทั้งการมีจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม มีฉันทะและความสามัคคีต่อกัน พลังความสามัคคีจะก่อให้เกิดประโยชน์สุข มีการจับคู่การพัฒนา

มากขึ้นจะทำให้โครงการนี้สัมฤทธิ์ผล วัด ชุมชน และของชาติ ก็จะต้องประโยชน์ให้เกิดพลังสร้างสรรค์ ยิ่งๆ ขึ้นไป” (กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2568) เนื่องจากโลกสมัยปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารไร้พรมแดนผ่านดาวเทียม อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ มีโครงข่ายเชื่อมต่อการสื่อสารไปประเทศต่างๆ ทำให้เกิดกระแสบริโภคนิยมแพร่กระจายไปทั่วโลก สื่อทุกประเภททั้งวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อโซเชียลมีเดีย พากันโหมโฆษณาสินค้าเพื่อกระตุ้นเพิ่มการขาย ทำให้เกิดการบริโภคที่เกินความพอดี สังคมไทยยุคปัจจุบันจึงเกิดค่านิยมนับถือเงินเป็นเรื่องสำคัญ มีสำนวนไทยกล่าวว่า ‘มีเงินเขานับว่าน่อง มีทองเขานับว่าพี่’ หมายถึง เมื่อร่ำรวยมีเงินทองทรัพย์สินสมบัติ ผู้คนมากมายจักผูกมิตรนับเป็นญาติ โดยหวังในทรัพย์สินเงินทองของเรา สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเงินทองในสังคมไทย ที่มักถูกมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและสร้างความสุข ในยุคปัจจุบัน เงินทองมีบทบาทสำคัญมากขึ้นกว่าในอดีต ยังมีคำกล่าว ‘เงิน ไม่ใช่ทุกอย่าง แต่ทุกอย่างในชีวิต ต้องใช้เงิน’ ผู้คนต่างมุ่งมั่นทำงานหาเงินเพื่อตอบสนองความต้องการและความสุขในชีวิตมากยิ่งขึ้น บางคนทำงานหนักจนไม่มีเวลาให้กับครอบครัวและคนรัก บางคนใช้เงินทองเพื่อซื้อความสุขและความสำเร็จ แต่กลับลืมที่จะใส่ใจกับความสัมพันธ์กับคนรอบข้างและชุมชน สิ่งสำคัญคือเราต้องตระหนักว่า เงินทองเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิต แต่ความรักและความอบอุ่นจากคนรอบข้างเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งกว่า

สังคมไทยในอดีต วัด เป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบจนถึงปัจจุบัน วัดไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณรเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดชมภูเวกที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบาก ดำเนินภารกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่นับแต่อดีตสืบมาถึงปัจจุบัน ด้วย ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก อยู่ที่ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย บ้าน 29,364 หลังคาเรือน ประชากรชาย 34,366 คน ประชากรหญิง 39,863 คน ประชากรรวม จำนวน 74,229 คน (เทศบาลนครนนทบุรี, 2567) สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลนครนนทบุรี (ณ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2567) จากข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน ในรอบ 14 ปี พบว่า จำนวนบ้าน หลังคาเรือนเพิ่มขึ้น ประชากรชายและหญิง ลดน้อยลง รวมทั้งประชากรโดยรวมก็ลดน้อยลงด้วย ด้านพระสมุห์สุทธิพงษ์ สิริวิฑฒโน เจ้าอาวาสวัดชมภูเวก ท่านมีความห่วงใยในสถานการณ์เศรษฐกิจบ้านเมืองสมัยปัจจุบันว่ายังมีนักเรียนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาของเยาวชนในชุมชนวัดชมภูเวก จึงได้มอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดตำหนักใต้ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจสร้างเสริมแรงใจให้ขยันหมั่นเพียรในการเรียนรู้เป็นอนาคตของชาติในภายภาคหน้าวัดในอดีต เป็นศูนย์กลางของชุมชนคู่กับสังคมไทยมานับแต่โบราณตราบจนถึงปัจจุบัน วัด ไม่เพียงแต่เป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณรเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานสาธารณสงเคราะห์ของชุมชนด้วย จึงสมควรที่จะให้วัดที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะอนุเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความยากลำบาก

ดำเนินการกิจตามบทบาทหน้าที่ที่ดำรงอยู่ นับแต่อดีต ชุมชนวัดชมภูเวกมีความน่าสนใจสำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เพราะอยู่ในภูมิศาสตร์แห่งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาชุมชนวัดชมภูเวก เป็นความพยายามนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับวิชาสมัยใหม่เพื่อให้งานสำเร็จและมีความสุข ผู้ที่จะสามารถสำเร็จและมีความสุข ควรยึดหลักธรรมะ 5 ข้อ ได้แก่ (1) ศรัทธา คือ การเชื่อมั่นประกอบด้วยเหตุผลหรือปัญญา (2) ฉันทะ คือ ความพอใจ (3) วิริยะ คือ ความเพียร (4) สมาธิ คือ การตั้งจิตมั่นอยู่กับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างเดียว (5) สันโดษ คือ ความพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่เพราะว่าพระพุทธศาสนามีหลักการบริหารจัดการทรัพยากรสมบัติ เรียกว่า โภควิภาค 4 คือการใช้จ่ายทรัพย์โดยจัดสรรเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงตัวเอง เลี้ยงผู้ควรบำรุงและทำประโยชน์ ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ใช้ลงทุนประกอบกิจการ ส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้เมื่อจำเป็น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) โภควิภาค 4 มีคุณค่าในหลักการใช้จ่ายทรัพย์เป็นประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง บุคคลรอบข้างและเศรษฐกิจ พระพุทธศาสนาถือว่า ความสุขทางเศรษฐกิจ มิใช่เกิดจากการมีทรัพย์สมบัติมากมาย แต่อยู่ที่วิธีการได้มาโดยชอบธรรม การบริหารจัดการทรัพย์สินอย่างคุ้มค่าสูงสุดโดยไม่ตกเป็นทาสเงิน แต่เป็นนายทรัพย์ ใช้ทรัพย์เป็นอุปกรณ์ทำประโยชน์เพื่อรับใช้มนุษย์ ครั้นพุทธกาล พระอานนท์เป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ามีประโยชน์สูงสุด สมัยนั้น หลังจากท่านพระอานนท์เถระแสดงพระธรรมเทศนา มเหสีของพระเจ้าอุเทน ทรงพอพระทัยถวายผ้าห่ม 500 ผืนแต่ภิกษุทั้งหลาย เมื่อพระเจ้าอุเทนทราบเรื่องก็ทรงไม่พอพระทัย ดำริว่า พระภิกษุจักเอาผ้ามากมายเหล่านี้ไปทำอะไร จึงไปหาพระอานนท์ ตรัสถามว่าเอาผ้าไปทำอะไร พระอานนท์: อาตมภาพจักแจกให้ภิกษุทั้งหลายที่มีจีวรเก่าคร่ำคร่า ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับจีวรเก่าคร่ำคร่า นั้น พระอานนท์: อาตมภาพจักทำเป็นผ้าดาดเพดาน ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับผ้าดาดเพดานเก่า พระอานนท์: อาตมภาพจักทำเป็นผ้าปูฟูก ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับผ้าปูฟูกเก่า พระอานนท์: อาตมภาพจักทำเป็นผ้าปูพื้น ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับผ้าปูพื้นเก่า พระอานนท์: อาตมภาพจักทำเป็นผ้าเช็ดเท้า ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับผ้าเช็ดเท้าเก่า พระอานนท์: อาตมภาพจักทำเป็นผ้าเช็ดธูลี ตรัสว่าจักทำอย่างไรกับผ้าเช็ดธูลีเก่า พระอานนท์: อาตมภาพจักโขลกผ้า ขยำกับโคลนแล้วฉาบทาฝา พระเจ้าอุเทนเกิดความเลื่อมใสว่าพระเหล่านี้นำผ้าไปแยกคายดี ไม่เก็บผ้าเข้าเรือนคลัง แล้วถวายผ้าเพิ่มอีก 500 ผืนแก่ท่านพระอานนท์เถระ รวมกับที่พระมเหสีถวายด้วยเป็น 1,000 ผืน (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่มที่ 7 ข้อที่ 636 หน้าที่ 312, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักการสำคัญที่อยู่ภายในหลักสิทธิชุมชนตามหลักรัฐธรรมนูญ การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือบุคคลในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะชุมชนจะอยู่รอดได้ด้วยวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลและยั่งยืน โดยอยู่บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกันของสังคม

แนวคิด รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสภาพปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและหาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน (กฤติน จันทร์สนธิมา และ อรทัย อินตะไชยวงศ์, 2568) จึงได้มีโครงการการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เป็นเรื่องสำคัญ เพราะช่วยให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชนให้เป็นระบบมีระเบียบ วัดชมภูเวก ได้รับการคัดเลือกให้เป็นวัดดีเด่น ระดับภาค 1 เมื่อปี พ.ศ. 2563 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เป็นหนึ่งใน 14 โครงการของแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา โดยฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคมมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา และเป็นรมณีสถานอันเป็นความสงบทางจิตใจของพุทธศาสนิกชน โครงการนี้มีเป้าหมายสำคัญ คือ การส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมและองค์ความรู้ 5 ส ไปสู่การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การจัดการสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดภายในวัดให้ถูกต้องตามสุลักษณะ และการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมวิพุทธ รวมทั้งการมีจิตอาสาเพื่อการพัฒนาสังคม

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำประเด็นดังกล่าวมาศึกษาเพื่อออกแบบระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี นำเสนอ ทดลองนำไปใช้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวบุคคลและชุมชนส่วนรวม และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับพระพุทธศาสนาได้มากที่สุด โดยการศึกษาองค์ความรู้ พัฒนา และประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ทั้งยังนำไปใช้เป็นแบบอย่างในชุมชนอื่นๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
- 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
- 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

4) เพื่อเสนอแนวทางระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R & D: Research & Development) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. **พื้นที่วิจัย** คือ ชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2. **ประชากรทั้งหมด** ได้แก่ ประชากรชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีบ้าน 32,241 หลังคาเรือน ประชากรชาย 29,949 คน ประชากรหญิง 35,747 คน ประชากรรวมทั้งสิ้น 65,696 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ประชากรวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้ประชากรคณะกรรมการชุมชนกลุ่มตัวอย่าง 381 คน จากการสุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธาน รองประธาน และคณะกรรมการชุมชนวัดชมภูเวก นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าทราย จังหวัดนนทบุรี และประชากรชุมชนวัดชมภูเวก จำนวน 9 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ของผู้ทำวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่าการสุ่มแบบพิจารณา Judgement sampling เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดสมาชิกของประชากร ที่จะมาเป็นสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือเป็นตัวแทนที่จะศึกษาหรือไม่ ข้อจำกัดของการสุ่มตัวอย่างแบบนี้คือ ไม่สามารถระบุได้ว่าตัวอย่างที่เลือก จะยังคงลักษณะดังกล่าวหรือไม่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม เพื่อการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ (1) ศึกษา เอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการ วารสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับ ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการประเมินผลและควบคุม และ ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ (3) สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหา ในนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย (4) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับ ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชน วัดชมภูเวก

ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี (5) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานที่ปรึกษาชุมชนนิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ รับการแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข (6) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (7) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ เสนอประธานที่ปรึกษาชุมชนนิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ก่อนนำไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยหาค่า IOC (Item-Object Congruence Index: IOC) ถ้ามีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า คำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา (8) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรชุมชนวัดชมภูเวก จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) (Cronbach) ได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 (9) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์ ไปเก็บรวบรวม สำหรับชุมชนวัดชมภูเวก จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 381 ชุด 2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (structure interview) แนวคำถามในการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ มีเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราวิชาการ วารสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับ ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 2) ผู้วิจัยได้ขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ หลังจากนั้น จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 381 คน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของประชากรชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1.จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากร อย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนวัดชมภูเวก ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือน ชุมชนวัดชมภูเวกมีการวางแผนการใช้จ่ายทรัพยากรในครัวเรือน ด้วยการปรับทัศนคติให้เห็นคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งการวางแผนการใช้จ่ายต่างๆ ที่จำเป็น และการใช้จ่ายเงินในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อการอุปโภคบริโภค ในระดับครัวเรือน ระดับบุคคล และระดับชุมชน มีการวางแผนนโยบาย ดังนี้ การวางแผนเชิงเงิน นโยบาย จัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น จัดทำแผนเชิงปฏิบัติการ ดำเนินงาน โครงการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน และการให้ความรู้เชิงวิชาการ มีการจัดอบรม สัมมนา หรือจัดการเรียนการสอนหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน และทางการเงิน 2) ด้านการปฏิบัติการในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างนิสัยการใช้จ่ายเชิงบวกและการใช้งบประมาณส่วนตัวที่ทุกคนควรรู้ รวมถึงเด็กๆ แนะนำเคล็ดลับการกำหนดงบประมาณเหล่านี้ในครัวเรือน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูกๆ และเพื่อให้การดำเนินชีวิตได้ง่ายขึ้น แต่การใช้จ่ายเงินให้ดี เป็นเรื่องทั่วไป ไม่ว่าในครัวเรือนจะทำธุรกิจหรือเพียงต้องการแน่ใจว่าครอบครัวจะไม่ใช้จ่ายมากเกินไป การทำความเข้าใจพิจารณาใช้เครื่องอุปโภคบริโภค หรือเงินที่ได้รับในแต่ละเดือน และเงินที่จ่ายออกไปใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น และไม่สามารถจัดการงบประมาณได้ถ้าไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วเรามีงบประมาณเท่าใด ถ้าครอบครัวใดมีความละเอียด ก็จัดบันทึกตารางรายรับ และค่าใช้จ่าย ในสมุดบันทึกประจำวัน เพื่อสร้างแผนงานแสดงงบประมาณ และถ้าจะให้ดียิ่งขึ้น ควรจัดเก็บข้อมูลนี้ไว้ในเอกสารออนไลน์ที่ปลอดภัย เพื่อสามารถเข้าถึงได้ทุกที่และอัปเดตข้อมูลได้เมื่อสถานการณ์ในชีวิตเปลี่ยนไป 3) ด้านการประเมินผลและควบคุมทรัพยากรในชุมชนการประเมินผลได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คุณค่าต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการดำเนินโครงการ เพื่อการขยายผลและเพื่อการพัฒนาต่อไป 4) ด้านปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาทรัพยากรในชุมชน จากการวิเคราะห์การประเมินความสำเร็จของงานที่ทำ หรือโครงการในชุมชน สิ่งที่ไม่สำเร็จตามเป้าหมายก็นำปัญหานั้นมาประชุมปรึกษาหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้การบริหารทราบจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมในชุมชน มองเห็นโอกาสที่จะพัฒนาและอุปสรรคจากการใช้ทรัพยากรในชุมชน ตลอดจนผลกระทบการประกอบอาชีพในครัวเรือนชุมชน ซึ่งชุมชนร่วมกันวิเคราะห์และพิจารณาการใช้ทรัพยากรในชุมชน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อที่จะพัฒนาจุดแข็งและปรับปรุงจุดอ่อนของงานที่ทำในชุมชนร่วมกัน หรือพัฒนาโครงการต่างๆ ในชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านโครงสร้างระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ การจัดการ 4M) และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทรัพยากรในชุมชน

2. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าคือ ระบบ (CHOMP System) ประกอบด้วย (1) Chomphuwek Temple Communication (2) Operation (3) Management (4) Principles โดยมีขั้นตอนพัฒนาระบบ ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพทั่วไป ขั้นที่ 2 วิเคราะห์กิจกรรม ขั้นที่ 3 กำหนดรายละเอียด ขั้นที่ 4 ทบทวน แก้ไข ขั้นที่ 5 ประเมินผล ขั้นที่ 6 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และการนำระบบไปใช้ เมื่อดำเนินการทดสอบระบบจนมั่นใจว่าระบบที่ได้รับการทดสอบนั้นพร้อมที่จะนำไปใช้งานในสถานการณ์จริง ขั้นตอนการนำระบบไปใช้งานอาจเกิดปัญหา ระบบที่พัฒนาใหม่ไม่สามารถนำไปใช้แทนระบบงานเดิมทันที จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อมูลระบบเดิมให้สามารถผสมผสานระบบใหม่เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ครั้นเมื่อระบบสามารถผสมผสานได้จนเป็นที่น่าพอใจทั้งสองฝ่าย (รูปแบบเดิมกับระบบที่พัฒนาแล้ว) ก็จะต้องจัดทำเอกสารคู่มือระบบ รวมถึงการฝึกอบรมผู้ใช้ต่อไป ดังนั้น การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยประกอบด้วย กระบวนการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 (Step I) ทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 (Step II) สำรวจและประเมินความจำเป็นในการพัฒนาต้นแบบ ขั้นที่ 3 (Step III) การพัฒนากรอบแนวคิดของต้นแบบ ขั้นที่ 4 (Step IV) การสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 5 (Step V) พัฒนาร่างต้นแบบโดยใช้ความรู้และข้อมูลจากขั้นที่ 1, 2 และ 3 ขั้นที่ 6 (Step VI) ตรวจสอบต้นแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้งานต้นแบบและขั้นที่ 7 (Step VII) แก้ไขและสรุปผลการพัฒนาต้นแบบ

3. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าผลการประเมินประสิทธิภาพระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก

ที่	ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อส่งเสริมรายได้ ครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.50	0.58	มาก
2	ความถูกต้องของเนื้อหา	4.58	0.42	มากที่สุด
3	ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม	4.58	0.41	มากที่สุด
4	นิยามศัพท์ตรงประเด็นการวิจัย	4.42	0.58	มาก
5	ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี	4.42	0.58	มาก

6	ความสอดคล้องของกรอบแนวคิด	4.42	0.58	มาก
7	ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา	4.42	0.58	มาก
8	ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา	4.42	0.58	มาก
9	ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.67	0.38	มากที่สุด
10	ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน้า	4.67	0.39	มากที่สุด
11	ความถูกต้องของสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล	4.46	0.56	มาก
12	ความชัดเจนของเครื่องมือวิจัย	4.67	0.39	มากที่สุด
13	ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล	4.67	0.39	มากที่สุด
14	วิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์	4.75	0.35	มากที่สุด
15	วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ได้ตรงประเด็นการวิจัย	4.75	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน		4.66	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดคือ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมนิยามศัพท์ตรงประเด็นการวิจัย ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน้า ความชัดเจนของเครื่องมือวิจัย ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ได้ตรงประเด็นการวิจัย ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 รองลงมา นิยามศัพท์ตรงประเด็นการวิจัย ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความสอดคล้องของกรอบแนวคิด ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา และความถูกต้องของสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 เช่นเดียวกัน

4. จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า แนวทางระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี การจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามทฤษฎี 3R ได้แก่ 1) Reduce คือ การลดการใช้ในปัจจุบันลงควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะให้เกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ใช้สินค้ามีอายุการใช้งานนาน โดยเฉพาะการลดการบริโภคทรัพยากรที่ใช้แล้วทิ้ง 2) Reuse คือ การใช้ซ้ำเป็นการนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีก 3) Recycle คือ การเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรในธรรมชาติต้นไม้ แร่ธาตุต่างๆ ส่วนทฤษฎี 5R เป็นหลักจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดขึ้นจาก 5 คำ คือ (1)

Reduce: คือ การลดการใช้ ลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง ด้วยวิธีนี้สามารถเก็บทรัพยากรด้านพลังงานไว้ใช้ได้นานมากขึ้น (2) Refuse: คือ การปฏิเสธ/ไม่ใช้ของที่ทำลายทรัพยากร/สร้างมลพิษกับสิ่งแวดล้อม (3) Reuse: คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำมาใช้ซ้ำ หลักการนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้พลังงาน ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) Recycle: คือการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล วิธีนี้จะลดปริมาณขยะให้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดที่สุด (5) Repair: คือการซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ให้สามารถใช้งานได้อย่างยาวนานมากขึ้น แทนที่จะนำไปทิ้งไปในทันที เช่น เสื้อขาด ก็นำไปเย็บ คอมพิวเตอร์พัง ก็นำไปซ่อม เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาของชุมชนวัดชมภูเวก ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านการวางแผนการใช้จ่ายในครัวเรือน ชุมชนวัดชมภูเวกมีการวางแผนการใช้จ่ายทรัพยากรในครัวเรือนด้วยการปรับทัศนคติให้เห็นคุณค่าแท้ คุณค่าเทียมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน รวมทั้งการวางแผนการใช้จ่ายต่างๆ ที่จำเป็น 2) ด้านการปฏิบัติการในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างนิสัยการใช้จ่ายเชิงบวกและการใช้งบประมาณส่วนตัวที่ทุกคนควรรู้ รวมถึงเด็กๆ แนะนำเคล็ดลับการกำหนดงบประมาณเหล่านี้นั้นในครัวเรือน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูกๆ และเพื่อให้การดำเนินชีวิตได้ง่ายขึ้น แต่การใช้จ่ายเงินให้ดีเป็นเรื่องทั่วไป 3) ด้านการประเมินผลและควบคุมทรัพยากรในชุมชน การประเมินผลได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์คุณค่าต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานหรือการดำเนินโครงการ เพื่อการขยายผลและเพื่อการพัฒนาต่อไป 4) ด้านปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาทรัพยากรในชุมชน จากการวิเคราะห์การประเมินความสำเร็จของงานที่ทำ หรือโครงการในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมิตรา โสริวกุล ได้วิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า การดำรงชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทมีวิธีการเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติตามโดยเน้นความประพฤดีและปฏิบัติเพื่อส่งผลให้จิตใจมีความสุข ทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและใจ (ศีล) เมื่อปฏิบัติตามแล้วย่อมส่งผลถึงสภาพจิตใจที่มีความตั้งมั่นและมั่นคง (สมาธิ) และสามารถทำให้เกิดสติปัญญาหรือมีความรอบรู้ในด้านต่างๆ (ปัญญา) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เป้าหมายการดำรงชีวิตตามพระพุทธศาสนาประกอบไปด้วย (1) ทำกรรมปัจจุบันที่จะเป็นกรรมเก่าในอนาคตให้เป็นกุศลกรรม (2) การปฏิบัติตนให้สม่ำเสมอให้ถูกต้องน้อม (3) การบำรุงร่างกายด้วยอาหารและยา ดังนั้น เป้าหมายการดำรงชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาเข้าสู่เป้าหมายที่สูงที่สุดในทางพระพุทธศาสนาทั้ง ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ในเบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุด คือ พระนิพพาน วิเคราะห์การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 ใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การ

ดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 เพื่อความไม่ประมาท 2) การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 เพื่อความประหยัด 3) การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 เพื่อความพอเพียง บริโภคใช้สอยให้เพียงพอไม่น้อยหรือมากเกินไป จนส่งผลต่อฐานะความเป็นอยู่และการดำรงชีวิต 4) การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 เพื่อความดับทุกข์ ตามหลักพระพุทธศาสนาคือนิพพาน 5) การบริโภคปัจจัย 4 สามารถทำให้การบริโภคเข้าถึงจิตใจ ลด ละ เลิกการบริโภคปัจจัย 4 ที่เกินขอบเขต เกินความจำเป็น โดยคำนึงประโยชน์และโทษที่เกิดจากการใช้สอยปัจจัย 4 (สมิตรา โสริวกุล, 2565) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ทำให้งานหรือโครงการบรรลุหรือไม่บรรลุเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคน สภาพแวดล้อม และกลไกการดำเนินงาน การดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ต้องใช้กระบวนการอะไร อย่างไรบ้างและควรใช้กระบวนการสำคัญอะไรบ้างที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของโครงการ ผลที่เกิดขึ้นทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจมีอะไรบ้าง ทั้งที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ และคุณค่าทั้งภายในและภายนอก ความสำเร็จที่สำคัญของงานหรือโครงการมีอะไรบ้าง และแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่องควรทำอย่างไร

2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าคือ ระบบ (CHOMP System) ประกอบด้วย (1) Chomphuwek Temple Communication (2) Operation (3) Management (4) Principles โดยมีขั้นตอนพัฒนาระบบ ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพทั่วไป ขั้นที่ 2 วิเคราะห์กิจกรรม ขั้นที่ 3 กำหนดรายละเอียด ขั้นที่ 4 ทบทวน แก้ไข ขั้นที่ 5 ประเมินผล ขั้นที่ 6 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และการนำระบบไปใช้ เมื่อดำเนินการทดสอบระบบจนมั่นใจว่าระบบที่ได้รับการทดสอบนั้นพร้อมที่จะนำไปใช้งานในสถานการณ์จริง ขั้นตอนการนำระบบไปใช้งานอาจเกิดปัญหา ระบบที่พัฒนาใหม่ไม่สามารถนำไปใช้แทนระบบงานเดิมทันที จึงต้องปรับปรุงดัดแปลงข้อมูลระบบเดิมให้สามารถผสมผสานระบบใหม่เมื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ครั้นเมื่อระบบสามารถผสมผสานได้จนเป็นที่น่าพอใจทั้งสองฝ่าย ก็จะต้องจัดทำเอกสารคู่มือระบบ รวมถึงการฝึกอบรมผู้ใช้ต่อไปดังนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยประกอบด้วยกระบวนการ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 (Step I) ทบทวนความรู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 (Step II) สำรวจและประเมินความจำเป็นในการพัฒนาด้านแบบ ขั้นที่ 3 (Step III) การพัฒนารอบแนวคิดของต้นแบบ ขั้นที่ 4 (Step IV) การสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 5 (Step V) พัฒนาร่างต้นแบบโดยใช้ความรู้และข้อมูลจากขั้นที่ 1, 2 และ 3 ขั้นที่ 6 (Step VI) ตรวจสอบต้นแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดลองใช้งานต้นแบบ และ ขั้นที่ 7 (Step VII) แก้ไขและสรุปผลการพัฒนาต้นแบบสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณปรีชา (นพตล ตปสฺสโล) ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย ”

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่า หัวใจเศรษฐี "อุ อา กะ สะ" เรียกสั้นๆ ว่า ทฤษฎีธัมมิกัตถะ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรีเป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ คือ 1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบการทำงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานประกอบด้วยปัญญา เครื่องสวดส่อง ที่เป็นอุปายให้การทำงานประสบความสำเร็จ 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์และเขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลักหรือทำลายไปโดยภัยต่างๆ 3) กัลยาณมิตร คบคนดีไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สนทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น ซึ่งเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญาและ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ให้ผิดเคื่องนักร ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหือดหายจาย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหือดหายได้ (พระครูญาณปรีชา (นพดล ตปสีโล), 2564) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักโภควิภาค คือ หลักการแบ่งทรัพย์โดยจัดสรรเป็น 4 ส่วน หมายถึง การแบ่งโคกะเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ใช้จ่ายเลี้ยงตนเลี้ยงคนที่ควรบำรุงและทำประโยชน์ ส่วนที่ 2-3 ใช้จ่ายลงทุนประกอบกิจการ ส่วนที่ 4 เก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็นในการดำเนินชีวิตชุมชน ยึดหลักความพอเพียงร่วมมือกันเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชนทุกด้าน ยึดโยงชุมชนให้เป็นปึกแผ่น ลดอิทธิพลของความทันสมัยและความขัดแย้ง ร่วมกันพัฒนา นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ทำให้ชุมชนมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ครอบครัวสามารถบ่มเพาะความเป็นผู้มีจิตสำนึกและอัตลักษณ์ ให้บุตรหลานได้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง นอกจากนี้ชุมชนท้องถิ่นยังเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นพลังหลัก ในการพัฒนาฐานรากของตนให้มั่นคง ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเอง บรรเทาปัญหาเศรษฐกิจสังคม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า

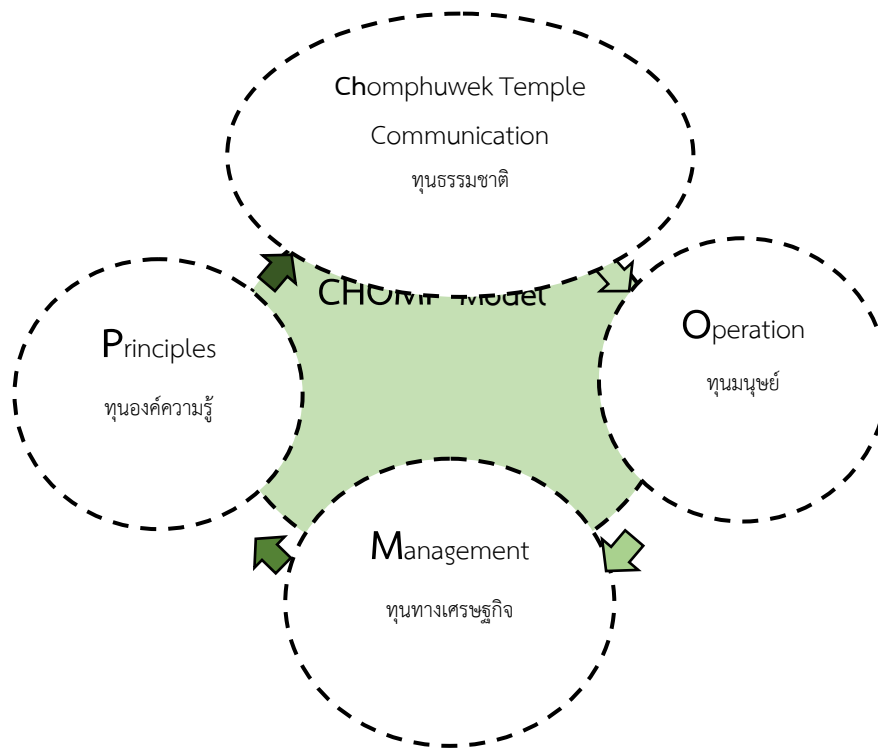
3. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ผลการประเมินมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม นิยามศัพท์ตรงประเด็นการวิจัย ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละหน้า ความชัดเจนของเครื่องมือวิจัย ความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ได้ตรงประเด็นการวิจัย ในระดับมากที่สุด รองลงมา นิยามศัพท์ตรงประเด็นการวิจัย ความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี ความสอดคล้องของกรอบแนวคิด ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา และความถูกต้องของสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zacher ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อ

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นปีที่ 1 ในรัฐมอนทานา (Montana) สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า เพศ ขนาดครอบครัว การอ่านหนังสือพิมพ์ การได้ศึกษาความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และภูมิลำเนาของนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความรู้ทางสิ่งแวดล้อม (Zacher, 1977) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของประชาชน ลักษณะชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง และพัฒนาการทางด้านเครื่องมืออุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทรัพยากรในชุมชน

4 จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า แนวทางระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมพูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี การจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามทฤษฎี 3R ได้แก่ 1) Reduce คือการลดการใช้ในปัจจุบันลงควบคุมปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะให้เกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ใช้สินค้ามีอายุการใช้งานนาน โดยเฉพาะการลดการบริโภคทรัพยากรที่ใช้แล้วทิ้ง 2) Reuse คือ การใช้ซ้ำเป็นการนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้อีก 3) Recycle คือการเลือกใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรในธรรมชาติต้นไม้ แร่ธาตุต่างๆ ส่วนทฤษฎี 5R เป็นหลักจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เกิดขึ้นจาก 5 คำ คือ (1) Reduce: คือ การลดการใช้ ลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง ด้วยวิธีนี้สามารถเก็บทรัพยากรด้านพลังงานไว้ใช้ได้ยาวนานมากขึ้น (2) Refuse: คือ การปฏิเสธ/ไม่ใช้ของที่ทำลายทรัพยากร/สร้างมลพิษกับสิ่งแวดล้อม (3) Reuse: คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำมาใช้ซ้ำ หลักการนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้พลังงาน ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) Recycle: คือการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล วิธีนี้จะลดปริมาณขยะให้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดที่สุด (5) Repair: คือการซ่อมแซมสิ่งต่างๆ ให้สามารถใช้งานได้ยาวนานมากขึ้น แทนที่จะนำไปทิ้งไปในทันที เช่น เสื้อขาด ก็นำไปเย็บ คอมพิวเตอร์พัง ก็นำไปซ่อม เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณปรีชา (นพดล ตปสีโล) ได้วิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยันในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ รู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่าของสิ่งของข้าวของต่าง มีความเข้าใจในการดำรงตน เจริญสนทนากับบุคคลในบ้านหรือชุมชนใช้คำพูดที่เป็นมิตร อยู่อย่างพอเพียงแล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ (พระครูญาณปรีชา (นพดล ตปสีโล), 2564) จากงานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การวางแผนทางการเงินระดับครัวเรือน บัญชีครัวเรือน และการใช้จ่ายในการใช้สอยเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครัวเรือน จากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชน ช่วยยกระดับฐานะการเป็นอยู่ อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

จากการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธรศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 CHOMP System

จากภาพอธิบายได้ว่า ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธรศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบายองค์ประกอบ ระบบCHOMP System ได้แก่ (1) ทุนธรรมชาติ (Chomphuwek Temple Communication: วัดชมภูเวกศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชน ประกอบด้วย (1.1) วัดชมภูเวกเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชน (1.2) อุโบสถเก่า วิหาร พระพุทธบาทศิลา โบราณสถานแห่งชาติ (1.3) วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง) (2) ทุนมนุษย์ การดำเนินการ (Operation: ระบบ CHOMP System) ชุมชนวัดชมภูเวก มีระบบปฏิบัติการ โดยเจ้าอาวาสวัดชมภูเวก ประธาน กรรมการชุมชนวัดชมภูเวกร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย (2.1) เริ่มต้นสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของคนในชุมชน (2.2) เพื่อให้คนในชุมชนทุกภาคส่วนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน (2.3) มีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่สอดคล้องกันด้วยระเบียบธรรมชาติดำเนินการตามหลักเหตุผลทางวิชาการ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติการ 3) ด้านการประเมินผลและควบคุม และ 4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (3) ทุนทางเศรษฐกิจ

(Management) ประกอบด้วย (3.1) กำหนดเป้าหมายร่วมกันของคนในชุมชน (3.2) สร้างการพัฒนาและรับผลจากการพัฒนา (3.3) การแก้ปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกชุมชน (3.4) แนวคิด 3R และแนวคิด 5R (4) ทุณองค์ความรู้ (Principles): หลักพุทธธรรม ได้แก่หลักโศกวิภาค 4 หลักสันโดษ และ หลักทิวฐัมมิกัตถะ

บทสรุป

สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนวัดชมภูเวก ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ มีประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นแต่วัยเด็กและวัยแรงงานลดน้อยลง ชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพการศึกษาและระดับสติปัญญาของเด็ก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและผลิตภาพแรงงานต่อประชาชนได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพิ่มขึ้น มีการจัดสวัสดิการทางสังคมในหลายรูปแบบ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ประชากรและโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรเป็นปัญหาการพัฒนาชุมชน ทำให้เผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมถึงเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนัน โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน แต่ก็ตื่นตัวทางการเมืองและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและธรรมาภิบาลมากขึ้น ระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี คือการสร้างภูมิคุ้มกันชุมชน เพื่อให้ชุมชนวัดชมภูเวกสามารถรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ควบคู่กับหลักพุทธธรรมที่นำมาใช้จัดการทรัพยากรเพื่อส่งเสริมรายได้ชุมชนวัดชมภูเวก ได้แก่ 1) หลักโศกวิภาค 2) หลักสันโดษ 3) หลักทิวฐัมมิกัตถะ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 วัดควรนำระบบการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูเวก ไปใช้กับชุมชนเก่าแก่อันมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาในชุมชนวัดอื่นๆ เพื่อพัฒนาประชากรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถในการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ให้ประชากรในชุมชนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะใช้องค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่าอย่างถูกต้องและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

1.2 หน่วยทำงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการฝึกอบรม กิจกรรมให้ความรู้ระบบการจัดการ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมรายได้ในครัวเรือนของชุมชนวัดชมภูให้กับ นักเรียนนักศึกษาและประชาชนผู้สนใจทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป จากงานวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบว่าการพัฒนา ชุมชนในด้านพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ถึงระดับองค์กร ควรสนับสนุนให้กลุ่มรวมพลังกันใน รูปแบบสหกรณ์/เครือข่ายวิสาหกิจ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนให้เป็นรูปธรรมในวิถีที่ สามารถปฏิบัติได้เกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยควรให้ความสำคัญกับการจัดอบรมการปลูกฝัง ค่านิยมให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง เดิมนั้นเป็นคนดีมีคุณธรรม เพื่อเป็นสมาชิกชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยใน ประเด็นเกี่ยวกับระบบการจัดการพลังงานและทรัพยากรตามแนวพระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ของคนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤติน จันทรสนธิมาและอรทัย อินตะไชยวงศ์. (2568, 2 กุมภาพันธ์). *การมีส่วนร่วมในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชน บ้านคลองห้วยหวาย อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์*.
<http://ombstudies.ombudsman.go.th/download/Journals/2559/.pdf>.
- กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2568, 2 กุมภาพันธ์). *โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ฝ่ายสาธารณูปการ มหาเถรสมาคม*.
<https://stud.mcu.ac.th/?p=10447>.
- เทศบาลนครนนทบุรี. (2567, 3 เมษายน). *สถิติจำนวนประชากร*.
<https://nakornnont.go.th/content/duty>.
- พระครูญาณปรีชา (นพดล ตปสฺสีโล). (2564). “การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่จังหวัดหนองคาย”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมิตรา โสริ้วกุล. (2565). “การศึกษาวิเคราะห์การดำรงชีวิตตามหลักปัจจัย 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-615.

Zacher, V. R. (1977). *Advertising Technique and Management*. Illinois: Richard D. Irwin, Inc.

